Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 ÉS A VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 AZONOSÍTÓSZÁMÚ, SZOCIÁLIS HUMÁN ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE CÍMŰ KIEMELT PROJEKT

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK

Az előadás célja:

- A kommunikáció áttekintése
- Egyes fogyatékossági csoportok (hallás, beszéd, halmozottan sérült) esetében a kommunikáció eszközeinek megismerése

Az előadás felépítése:

- A kommunikáció és annak akadályozottsága
- A kommunikáció, mint emberi jog
- Az AAK eszközök
- Hallássérült személyek kommunikációja
- Hallás és beszédfogyatékossággal élő személyek kommunikációja
- Látássérült személyek kommunikációja
- Kommunikációt segítő eszközök mozgássérült személyek számára

A KOMMUNIKÁCIÓ - BEVEZETÉS

- Mi a kommunikáció?
- Mi a szerepe?
- Mik az eszközei, csatornái?
- Milyen funkciók, képességek meglétét feltételezi?

A KOMMUNIKÁCIÓ ÉS ANNAK AKADÁLYOZOTTSÁGA

A személyközi kommunikáció modellje

Gondolat kódolása üzenetté

Inger → Gondolat

Gondolat befogadás

Vett üzenet dekódolása

Vizuális észlelés

Beszéd

Válasz

Közlő → Csatorna → Befogadó

A KOMMUNIKÁCIÓ, MINT EMBERI JOG

- Az ember **szociális** lény ⟹ alapja a **kommunikáció**
- A fogyatékossággal élőknek (is) **igénye** van a kommunikációra ⟸ **megfelelő** eszközökkel, kommunikációs csatornákkal **képesek rá (AAK)**
- **JOGALKOTÁS** SZABÁLYOZZA:
- Információhoz való hozzáférés
- Vélemény nyilvánítás lehetősége
- hivatalos ügyek intézése során az alternatív kommunikáció

A KOMMUNIKÁCIÓ, MINT EMBERI JOG

ENSZ Egyezmény 2006 – 2007. évi XCII. Törvény:

- **2. cikk – kommunikáció**
- **9, 21. cikk – információhoz való hozzáférés**
- **24. cikk – oktatás**

A KOMMUNIKÁCIÓ, MINT EMBERI JOG

Egyezmény 2. cikk:

„A „kommunikáció” fogalmába tartoznak a nyelvek, a kivetített szöveg, a Braille-nyomtatás, a taktilis kommunikáció, a nagyméretű betűkkel történő nyomtatás, a hozzáférhető multimédia, valamint az írott, a hangzó és az egyszerű szöveg, a felolvasás, illetőleg az augmentatív, beleértve a hozzáférhető kommunikációs és információs technológiát, a kommunikáció alternatív módozatai, eszközei és formái;”

A KOMMUNIKÁCIÓ, MINT EMBERI JOG

Egyezmény 21. cikk b) pont:

„…. a hivatali érintkezés során legyen elfogadott és támogatott a jelnyelv, a Braille-írás, az alternatív és augmentatív kommunikáció, valamint minden egyéb, a fogyatékossággal élő személyek által választott kommunikációs forma, eszköz és módozat;……”

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK - ALTERNATÍV KOMMUNIKÁCIÓ =AAK

Mi az AAK?

„AAK, amely megmutathatóvá teszi a kimondhatatlant.”

(Kálmán, 2006)

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK - ALTERNATÍV KOMMUNIKÁCIÓ =AAK

Mi az AAK?

*„(…) az **érthető beszéd hiánya** következtében **súlyosan károsodott kommunikációs** funkció*
*átmeneti vagy tartós **pótlására** szolgáló*
***kommunikációs rendszerek csoportja**.*

*Lényege, hogy **hiányzó beszéde** helyett a sérült*
*személy **nonverbális úton** fejezi ki magát, felhasználva*
*mindazt a lehetőséget, amelyet a **hangjelzések**, **gesztusok**, **manuális rendszerek**, **jelnyelv** stb. és/vagy a **betűk**et, **rajzokat, jelképeket, fotókat, tárgyakat** stb. tartalmazó **kommunikációs táblák**, valamint a **hangadó gépek** biztosítanak.”*

(Kálmán, 2006)

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK - ALTERNATÍV KOMMUNIKÁCIÓ =AAK

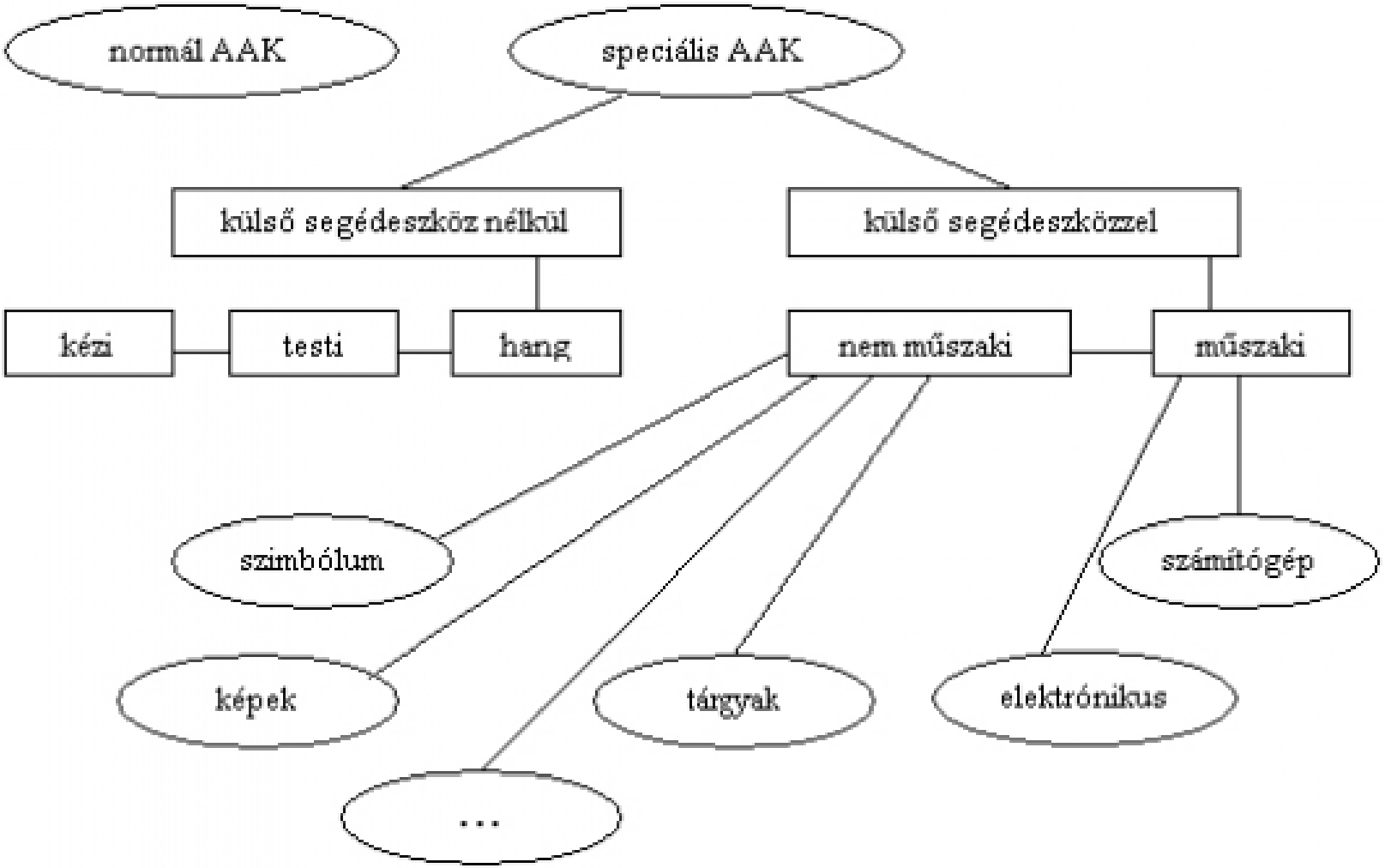

HALLÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK – MI A HALLÁSSÉRÜLÉS? – I.

„A hallószerv valamely részének veleszületett vagy szerzett sérülése, vagy fejlődési rendellenessége, mely az éptől eltérő hallásteljesítményt eredményez.
A hallásküszöb megemelkedik, a személy csak az erősebb hangokat hallja meg – vagy még azokat sem hallja. Ezt nevezzük hallásveszteségnek.”

(Csányi,et.al. 2012.)

HALLÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK – MI A HALLÁSSÉRÜLÉS? – II.

Hallássérült személyek:

- Nagyothallók,
- Siketek,
- Cochleáris implantátumot (CI) viselők

A még éppen meghallott hangoknak az észlelése mutatja meg a hallásküszöböt.

HALLÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK – MI A HALLÁSSÉRÜLÉS? – III.

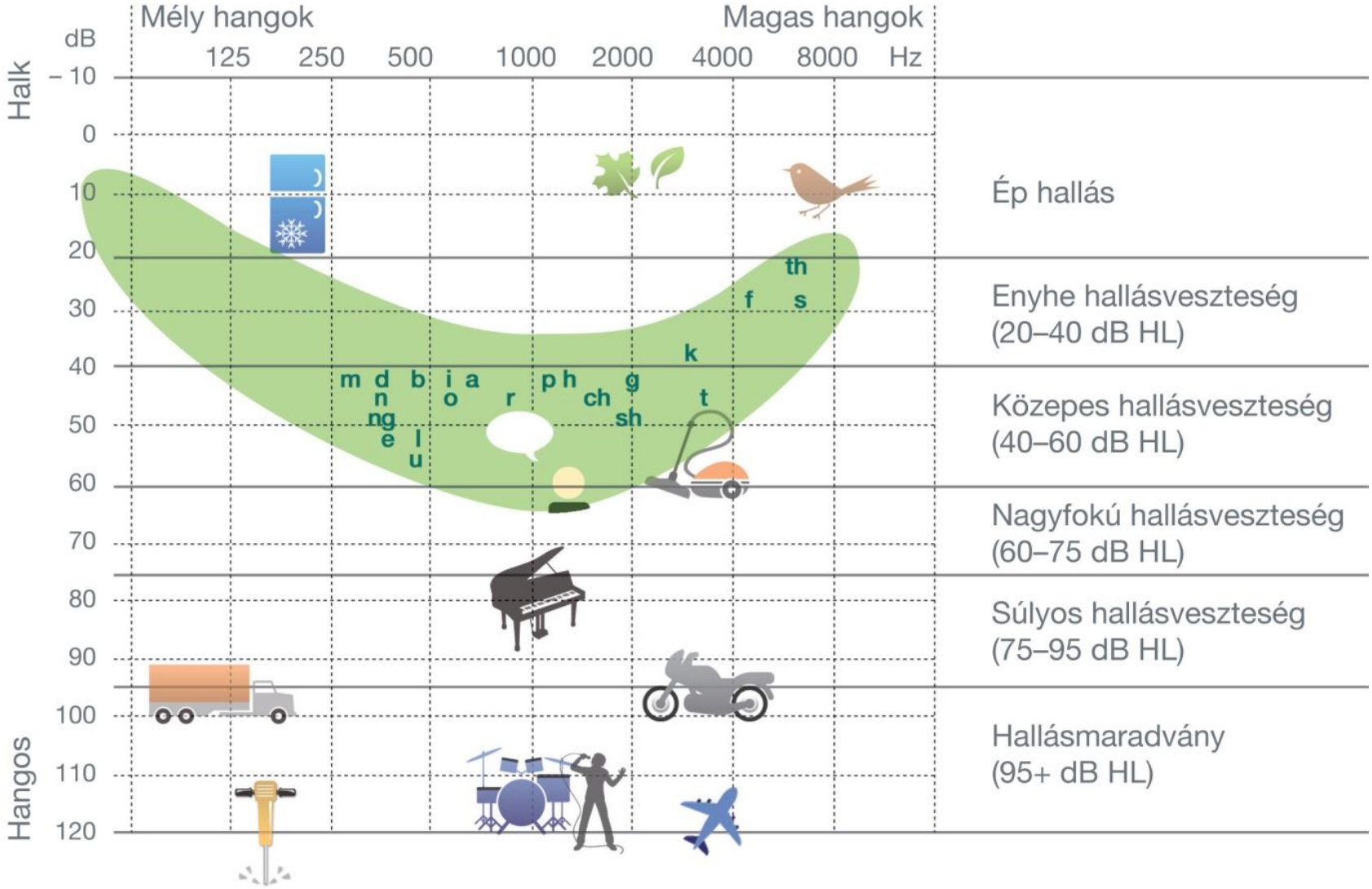

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLTEK KOMMUNIKÁCIÓJA

Befolyásoló tényezők:

- Milyen korban vált siketté
- Siketség mértéke
- Nyelvi jártasság, szájról olvasás és beszédkészség mértéke
- Szociális-, családi háttér
- Siketek egy része beszédfogyatékossággal is él

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEKKEL VALÓ KOMMUNIKÁCIÓ MÓDJA A MINDENNAPOKBAN

- ✓ Hozzá beszéljünk, és ne a segítőjéhez vagy a tolmácsához!
- ✓ Ha szeretnénk a figyelmét magunkra irányítani, érintsük meg enyhén a vállát, vagy intsünk a kezünkkel!
- ✓ Ne kiabáljunk a siket embernek, az nem segíti a kommunikációnkat. Írjuk le inkább, amit közölni szeretnénk.
- ✓ Ha képes szájról olvasni, ne feledjük, hogy nézzünk rá, lassan és tisztán, artikuláltan beszéljünk!
- ✓ Beszéljünk rövid mondatokban!
- ✓ Ne takarjuk el a szánkat a kezünkkel, mert nem tudja leolvasni a szánkról, amit mondunk!
- ✓ Kézjelekkel és érzelmeink arcunkkal történő kifejezésével segíthetjük a beszélgetést!
- ✓ Ne simogassuk, ne paskoljuk a hangjelző kutyát, és ne vonjuk el a figyelmét, amíg a hámot viseli. Semmilyen körülmények között ne etessük!

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLT ÉS BESZÉDFOGYATÉKOS SZEMÉLYEK

Eszköz (technika) nélküli AAK:

- *Testjel*
- *Gesztusnyelv*
- *Jelnyelv*
- *Ujj ABC*

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLT ÉS BESZÉDFOGYATÉKOS SZEMÉLYEK

Segédeszközt igénylő, alacsony technológi (low- tech) AAK:

- ✓ *Kommunikációs táblák*
- ✓ *Piktogrammok (PCP, PIC)*
- ✓ *Képi rendszerek (PCS)*
- ✓ *Betűtábla*
- ✓ *Bliss-nyelv*
- ✓ *GOTALK*

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLT ÉS BESZÉDFOGYATÉKOS SZEMÉLYEK

High – tech eszközök:

- ✓ Video tolmács segítség (pl.: KONTAKT Tolmácsszolgálat) – *siketek és nagyothallók v. siketvak személyeknek is*

https://www.youtube.com/watch?v=NjjMrza7OOo

https://www.youtube.com/watch?v=SX5Vn34ISgs

- ✓ Jelnyelv szótár – mobil alkalmazás

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLT ÉS BESZÉDFOGYATÉKOS SZEMÉLYEK

High- tech eszközök:

✓ *„Írótolmácsolás” mobileszközzel*

✓ *„Video relay operator”*

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – HALLÁSSÉRÜLT ÉS BESZÉDFOGYATÉKOS SZEMÉLYEK

Mid-tech eszközök:

- ✓ Különböző méretű és az irányítás szempontjából eltérő (pl.:kézzel, állal, lábal) kapcsolók
- ✓ Hordozható kommunikátorok

Tudtad?

„Környezetünk információinak 70 - 80 százalékát látás útján szerezzük”

(Dr. Urbán, 2014)

Kik a látássérültek?

„Tág értelemben látássérült az, akinek a látása a látási analizátor valamely részének (szem, látópálya, agykérgi látóközpontok) kóros elváltozása (betegsége, sérülése) következtében a legkülönbözőbb mértékben csökken.”

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – LÁTÁSSÉRÜLTEK KOMMUNIKÁCIÓJA

Látássérülés mértéke szerint:

- *Gyengénlátás*
- *Aliglátás*
- *Vakság*

Braille írás – Braille ABC

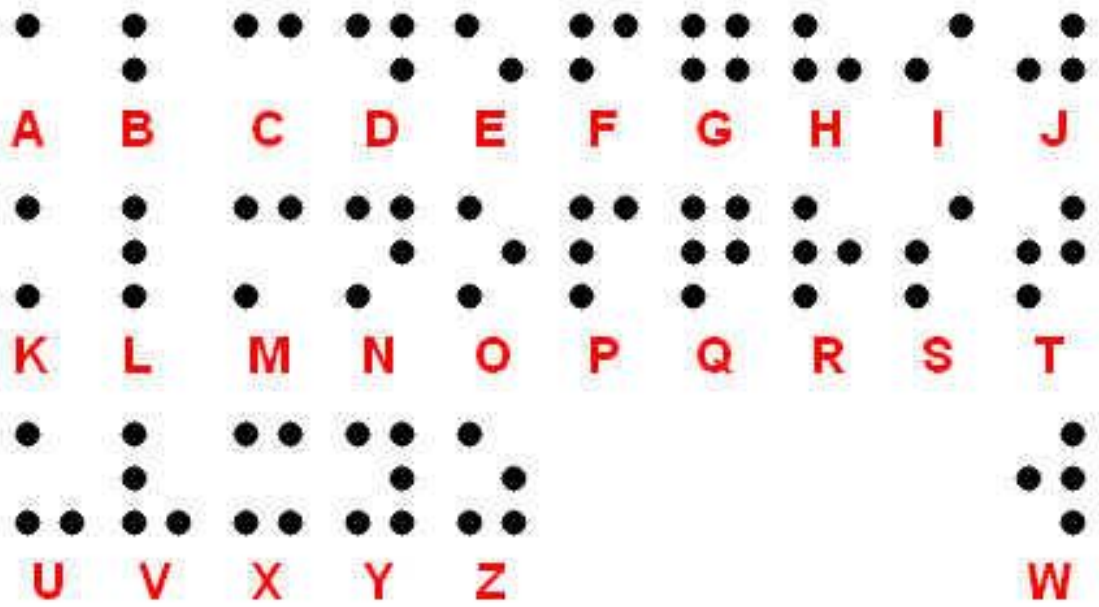

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – LÁTÁSSÉRÜLTEK KOMMUNIKÁCIÓJA

Taktilis (letapogatásos) olvasás segítők:

- *Braille-írás könyvek, tábla*
- *Írógép, nyomtató, kijelző*

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – LÁTÁSSÉRÜLTEK KOMMUNIKÁCIÓJA

Számítástechnikai eszközök, alkalmazások:

- ✓ Képernyőolvasók *(Jaws for Windows)*
- ✓ Képenyőnagyító szoftverek *(MaGic, ZoomText)*
- ✓ – mobil telefon használathoz *(Nuance Talks&Zoom)*
- ✓ Lapolvasók,
- ✓ Optikai karakter felismerő programok,
- ✓ Beszédszintetizátorok
- ✓ Dokumentum átalakító programok – Braille dokumentummá, könyvvé *(RoboBraille.org; Kindle, ePub)*

Informatikia a Látássérültekért Alapítvány

http://infoalap.hu/

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – LÁTÁSSÉRÜLTEK KOMMUNIKÁCIÓJA

Olvasótévék

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – LÁTÁSSÉRÜLTEK KOMMUNIKÁCIÓJA

- ✓Felolvasó programok (JAWS)

https://www.youtube.com/watch?v=2rnzqbd4nYg

- ✓Látássérültek távirányítója

https://www.youtube.com/watch?v=GWsuU8ryGIk

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – MOZGÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA

Számítógép használata:

✓ *Speciális billentyűzetek:*

- *Miniatür*
- *Ergonómikus*
- *Süllyesztett*

KOMMUNIKÁCIÓT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK – MOZGÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA

✓ *Speciális kialakítású, alternatív módon irányítható egerek –*

- *hanyattegér,*
- *fejegér, szemmel vezérlés*

https://www.youtube.com/watch?v=cDY4CBt0yLU

https://www.youtube.com/watch?v=TSIABD6dU1U

- *Hangvezérlés:*

https://www.youtube.com/watch?v=Ti7VWQbm3EU

- ***„Ne várj, a legjobb alkalom soha nem fog elérkezni. Kezdj hozzá ott, ahol éppen most vagy, és használj bármilyen eszközt, ami csak a kezedbe kerül, hiszen a legjobb szerszámokat útközben úgyis meg fogod találni.”***

(Napoleon Hill)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE